

FAKÉREG

akárha mágnes delejezné
az előregedett szövet málló,
de töredékesen is mindenre
emlékező rétegeit – akárha
sírkövek szögletes todulása
(mint Prágában abban a régi
zsidó temetőben) – s akárha
folyóáttörés a hegyek között,
vagy kiszáradt meder, valami
kanyonféle, hol, ha eljön az
esős évszak, hatalmas ár-
hullám zúdul le – de most
csak hangyák megfontolt,
éhes vonulása egyre közelebb
a szakadó jelenhez

Békés Pál

AZ IBOLYÁN TÚL

Két nap volt hátra az utazásig, tömérdek tenni- és intéznivaló, búcsúzkodás, csomagolás, hisztéria. Három hónap elég sok. Ilyenkor az ember elköszön azoktól, akik számitanak. Gyuri volt az utolsó, és hol másutt, mint az Ibolyában? Késtem, ahogy szoktam, odakint várt a kopott presszó előtt, mert egyedül be nem ment volna semmi pénzért, és rám nézett szemrehányóan, és elküldött a franchba, ahogyan szokta. Rendben volt minden.

A presszós nő azt kérdezte: – A szokásosat? – választ nem várt, hozta a kólát a kisunikummal, és Gyuri kifejtette, ahogyan szokta: azért járunk ide, mert olcsó, és mert itt van még kisunikum, ami szív műtét után is elfogadható, sőt egyenesen ajánlott, én meg bólogattam, ahogyan szoktam: még szép. Ezért járunk ide.

Mentünk persze máshová is, korábban, amikor a környéken laktam, egy ugrásra Kardos G. Irányi utcai lakásától. Sétálni való estéken körbelátogattuk a környék legelvadultabb, -füstösebb, -romosabb helyeit, mígnem valamelyikben megállapodtunk; Gyurit kétes alakok szólították meg, félszavakkal tájékoztatták, mi történt azóta (hogy *mióta*, mi volt a mitikus kezdet, az homályba veszett, egyszóval: *azóta*), elment az asszony, esetleg visszajött, ő maga, a férfi ment el vagy tért vissza – nő mindig szerepelt a helyzetjelentésben –, és aztán bólogattunk: hajjaj, hát igen. Egy-egy tómondat jutott

a politikára is, nem sok, hát kifenét érdekel, ha már beette magát egy ilyen elvadult-füstös-romosba? De azért: hajjaj. Meg: hát igen.

Aztán fogyni kezdtek az elvadultfüstösromosak. A fényes ír-amerikai sörözők, műpatinás bécsikávézók, kínai gyorsbüfék és Pizzeria Italianók rendszerváltó lendülettel szorították vissza, radiózták ki az átkos múlt maradványait, csak az Ibolya maradt talpon, ki tudja, miért. Mintha megfélemedtek volna róla. Ottfeleltek hetvenes évekből datált műbőr székeivel, rosszul záródó, mindig cúgos ablakaival meg a marcona, ám derűsen dünnyögő, nyugdíjból félmunkaidőben bejáró visszérfáslis felszolgálónóval: – A szokásosat?

– A szokásosat.

Esténként, amikor szemközt bezárt az Egyetemi Könyvtár, átjöttek a bölcsészek meg a jogászok egy kávéra vagy sörre, ott lubickoltak a több évtizedes büdösben, a tenyérynői, kávécsészéaljra is alig elég asztalkákon jegyzetek, az ölben egy kis Arisztotelész, Heidegger és Wittgenstein, csak hogy meglegyen a kávé zamata, és Gyuri azt mondta:

– Hogy flancolnak az intéző lányai. Mi?

– Mint a háború előtti Jávor-filmekben a birtok intézőjének lányai, tudod a frissropogósak.

– Arisztotelésszel meg Wittgensteinnel?

– Az benne a flanc. De elmúlik. És marad a lényeg.

– Miféle lényeg?

– Hogy ők az intéző lányai.

Semmiben sem különbözött ez az utazás előtti találkozás a többitől. Beszéltünk egy kicsit az irodalomról. Aztán leintettük egymást: na ne, köröttünk esznek. Ha csak virslit meg szendvicset is, de azért... Politizáltunk egy kicsit. És rögtön figyelmeztettük egymást: mégsem járja, körül csupa rendes, vélhetőleg becsületes ember, köztük az intéző lányai, mi meg disznólkodunk?

Akkor egy kicsit hallgattunk, és az aranyszívű visszeres marcona odajött: – Még egyet?

– Tudja, hogy nem lehet.

– Ha maga mondja.

– Akkor hozza.

Hozta, letette, a fejét csóválta: – A szívvel nem lehet viccelni.

– Akkor mire való, ha nem lehet vele viccelni?

És ültünk még egy órát.

Gyuri Maupassant-ról beszélt. Hogy úgy kellene. Vagy kellett volna. Mert azokban a novellákban van néhány mondat. És végső soron csak ez számít. Egy-egy mondat. Arról, hogy valaki éhes. Szerelmes. Aljas. Születik. Meghal. Olyan mondatok, hogy egyszerre te is éhes leszel, szerelmes, aljas, és megszületsz és meghalsz. Ha egyetlen ilyen összehoz az ember, már megérte. A többi úgy elmúlik, mint az intéző lányainak öléből Heidegger. Maupassant óriás. Legalább öt ilyen mondata van.

– És hányan olvassák ma? – kérdeztem.

– Az meg kit érdekel? – Aztán elhallgatott, az ajka némán mozgott, mintha számba venné a francia novellista hiveit, végül közölte a végeredményt: – Én. Én olvasom. Nem lehet nem szeretni. *Szeretni kell Henri René Albert Guy de Maupassant-t.*

Egyre sötétebb lett és egyre büdösebb. Remekül éreztük magunkat. Talán még sosem volt ilyen jó az Ibolyában.

Hazakísértem, a kapualjban még egy kicsit áradozott Maupassant-ról, kétségbe vonta elméleti képességeimet, ahogyan szokta, mert nem tudom megjegyezni a kolléga egyszerű keresztnévét: Henri René Albert Guy, aztán felhívott még egy teára, elhárítottam; haza kell mennem csomagolni, elküldött a francba, ahogyan szokta, a lelkemre kötötte, hogy írjak, de választ ne várjak, és elbúcsúztunk.

Három hónapot töltöttem távol, és csak elvétve akadtak üres óráim. De ha mégis, akkor többnyire Maupassant-t olvastam. És ha mind az öt mondatot nem találtam is meg, kettőt igen. Megírtam Gyurinak. Választ nem vártam.

Hosszú volt az út hazafelé. Chicago–New York négy óra, három óra várakozás, aztán New York–Frankfurt kilenc óra, és négy óra várakozás, aztán végre a magyar gép: Frankfurt–Budapest.

Maszatos reggel volt, szibbadt fáradtság, fejfájás, hétzónányi időzavar. Az álmos légikisasszony valami zsúrkocsit vonzott végig az ülések közötti folyosón; féltucatnyi német napilap és egyetlen magyar, a Vasárnapi Kurír.

A címlapról Gyuri mosolygott. A kép alatt évszámok. Az egyik a születési. A másik meg a másik. És a rövid hír. Hogy tegnap. Akkortájt, amikor én Chicago fölött kóvályogtam a levegőben.

Elmentem az Ibolyába még aznap este. Vizsgaidőszak volt, az intéző lányai izgatottan zsinatoltak, ölükből a szokottnál is több könyv – Arisztotelész, Heidegger és Wittgenstein szilárdan tartotta magát.

– Rég láttam – mondta a visszeres marcona –, a barátját is. A szokásosat? – és az asztalra tette a kólát meg a kisunikumot. Hirtelen megállt, és lassan, nagyon lassan, szinte szótagolva kérdezte: – A barátja? Nem jön?

Hét időzónányi fejfájás vágott a halántékomba. A nő leereszkedett Gyuri helyére, és közel hajolt: – Mondtam én, hogy a szívvel nem lehet viccelni.

Átnyúltam az asztalon a kisunikumért.

– Nagyon kedves ember volt – mondta a visszeres –, hogy is hívták?

– Kardos G. György.

– Ja. Mondta egyszer. Meg hogy író. Mondja csak, mi a nevében... mi volt a nevében az a G.?

– Egy rövidítés. Talán... Guy.

– Guy?

– Henri René Albert Guy.

– Most mit hülyéskedik? Meghal a barátja, és akkor hülyéskedik. Szégyellhetné magát! – Föltápáskodott, rám förmedt. – Még valamit?

Én meg: – A szokásosat.

Záróráig ültem a poharak fölött, megittam a magamét, és megittam Kardos Guy de György adagját is, a holnapit, a jövő hetit meg az azutánit; megittam szép rendben mind.

Azóta nem jártam az Ibolyában.